

POLICY BRIEF

Ενεργειακές Κοινότητες στην Ελλάδα: Η Υπόσχεση, η Κρίση και ο Δρόμος Μπροστά

Απρίλιος 2026

Αλέξης Κακαΐτσας,
Μηχανολόγος μηχανικός, MSc
Δίκτυο Ενεργειακής Πολιτικής

Τομέας

Ενεργειακή Πολιτική & Δίκαιη
Μετάβαση

Κοινό

Φορείς, Βουλευτές, ΥΠΕΝ,
ΜΜΕ, Ακαδημαϊκοί

Σύνοψη

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει ένα οξύ παράδοξο: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτει στόχο 90 GW ενεργειακών κοινοτήτων (ΕΚ) έως το 2030 μέσω του AccelerateEU (22/4/2026), ενώ στη χώρα μας το 50% της ισχύος που έχει ηλεκτριστεί έχει ήδη αλλάξει χέρια — από πολίτες σε funds και εταιρείες. Το αρχικό αφήγημα της «ενεργειακής δημοκρατίας» τείνει να αντικατασταθεί από συγκέντρωση ισχύος. Το παρόν Policy Brief αναλύει τις αιτίες, τεκμηριώνει τις ελλείψεις πολιτικής και προτείνει συγκεκριμένες παρεμβάσεις.

1. Εισαγωγή — Η Ψαλίδα

Στις 22 Απριλίου 2026 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το AccelerateEU, διάδοχο του REPowerEU, με ρητή αναφορά στις ενεργειακές κοινότητες ως εργαλείο αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης. Το Citizens Energy Package θέτει τον φιλόδοξο στόχο των 90 GW κοινοτικών έργων έως το 2030. Η Επιτροπή υπολογίζει εξοικονόμηση έως 1.100 €/νοικοκυριό/έτος μέσω συμμετοχής σε ΕΚ [1].

Στην ίδια περίοδο, στην Ελλάδα καταγράφεται μια πολύ διαφορετική πραγματικότητα: περίπου 1.100 MW — το 50% της ενεργού ισχύος ΕΚ — έχουν ήδη εξαγοραστεί από μεγαλύτερες εταιρείες και funds [2]. Η Electra Energy μαζί με 20 οργανισμούς δημοσίευσε τον Απρίλιο 2026 ένα Σχέδιο 7 Σημείων, απευθυνόμενο στην ελληνική κυβέρνηση [3].

Η απόσταση μεταξύ ευρωπαϊκού οράματος και ελληνικής πραγματικότητας είναι το κεντρικό ζήτημα αυτού του Policy Brief.

2. Τα Δεδομένα — Τι Πήγες Στραβά;

2.1 Εμπορικοποίηση αντί Αυτοπαραγωγής

Από τα 2,24 GW ηλεκτρισμένης ισχύος ΕΚ (Απρίλιος 2025), μόλις 62 MW (2,8%) αφορούν αυτοπαραγωγή. Το 97,2% είναι εμπορικά έργα πώλησης ενέργειας στο δίκτυο — ακριβώς το αντίθετο από τον σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκε ο θεσμός το 2018 [4].

Δείκτης	Τιμή
Συσταθείσες ΕΚ (ΓΕΜΗ)	1.742 έως Νοέμβριο 2024
Ηλεκτρισμένη ισχύς	2,24 GW Απρίλιος 2025

Εξ αυτών: αυτοπαραγωγή	62 MW (2,8%) Ελάχιστη αξιοποίηση
Ισχύς που άλλαξε χέρια (funds)	~1.100 MW (50%) Μάρτιος 2026
Αιτούμενη ισχύς που ακυρώθηκε	50,8% (2.482 MW) Έλλειψη ηλεκτρικού χώρου
Απώλεια από Ταμείο Ανάκαμψης	100 εκ. € Λόγω μη αξιοποίησης

2.2 Το Φαινόμενο Εξαγοράς

Σύμφωνα με στοιχεία του Μαρτίου 2026 [2], περίπου 2.200 φωτοβολταϊκά πάρκα ΕΚ έχουν αλλάξει χέρια έως τα τέλη του 2025. Ορισμένα funds αναχρηματοδοτούν τα δάνεια με επιτόκιο έως 8,5%, επιβαρύνοντας περαιτέρω τους αρχικούς επενδυτές που δεν κατάφεραν να εξέλθουν εγκαίρως.

Κρίσιμο στοιχείο: δεν πρόκειται μόνο για speculators. Ακόμα και «καθαρόαιμες» κοινότητες — με πολλά φυσικά πρόσωπα μέλη και κοινωνικό σκοπό — αναγκάστηκαν να πουλήσουν λόγω αδυναμίας εξυπηρέτησης δανείου, που συνδέεται άμεσα με τις μεγάλες απώλειες εσόδων από περικοπές παραγωγής και αρνητικές τιμές χονδρεμπορίου.

Η χρηματοπιστωτική παγίδα:

Μια καθυστέρηση 3 μηνών στην εξυπηρέτηση δανείου αρκεί για να «κοκκινίσει» η χρηματοδότηση. Funds που εξαγοράζουν τα «κόκκινα» χαρτοφυλάκια επιβάλλουν αναχρηματοδότηση με επιτόκια έως 8,5% — αντί για τα αρχικά 3-4% — εγκλωβίζοντας τους αρχικούς επενδυτές.

2.3 Ηλεκτρικός Χώρος & Χρηματοδοτικά Κενά

Το 50,8% της αιτούμενης ισχύος έργων ΕΚ (2.482,6 MW) έχει ακυρωθεί λόγω έλλειψης ηλεκτρικού χώρου [3]. Αυτό δεν είναι τεχνικό αδιέξοδο — είναι αποτέλεσμα πολιτικής επιλογής. Το άρθρο 44 του ν. 4643/2019 και η σχετική ΥΑ περιόρισαν δραστικά την προτεραιότητα των ΕΚ στον ΑΔΜΗΕ. Ακόμα και ο ν. 5037/2023, που ενσωμάτωσε τις ευρωπαϊκές Οδηγίες για τις ΕΚ, δεν αποκατέστησε αυτή την προτεραιότητα.

Ταυτόχρονα, 100 εκατομμύρια ευρώ που προορίζονταν από το Ταμείο Ανάκαμψης για ΕΚ δεν αξιοποιήθηκαν και χάθηκαν, χωρίς οι ΕΚ να έχουν ωφεληθεί πραγματικά. Στο ΕΣΠΑ υπάρχουν πόροι για ΕΚ σε 6 επιχειρησιακά προγράμματα, αλλά η πρόσβαση παραμένει ουσιαστικά αδύνατη χωρίς ειδική υποστήριξη.

3. Η Πολιτική Διάσταση — Ο Αδιόρατος Αποκλεισμός

Το ζήτημα των ΕΚ στην Ελλάδα έχει πλέον αποκτήσει σαφή πολιτική διάσταση. Η σύγκλιση τριών διαφορετικών κατευθύνσεων την ίδια εβδομάδα — ευρωπαϊκή δέσμη AccelerateEU, κοινοβουλευτική ερώτηση, policy brief 21 οργανισμών — αποτελεί ενδεικτικό της ωριμότητας του θέματος.

Ο αποκλεισμός δεν είναι ποτέ ρητός. Δεν υπάρχει νόμος που να απαγορεύει ρητά τις ΕΚ. Αντιθέτως, λειτουργεί μέσα από μια συσσώρευση διοικητικών εμποδίων, τεχνικών κενών και στρατηγικών αδρανειών: αδυναμία ηλεκτρικού χώρου, μη λειτουργικό Virtual Net Billing, πολυπλοκότητα σύστασης, απουσία χρηματοδοτικού μηχανισμού.

Το παράδοξο των δεδομένων:

Η Ελλάδα έχει 1.742 συσταθείσες ΕΚ — μεγαλύτερο αριθμό από πολλές χώρες της ΕΕ. Αλλά μόνο 26,5% έχει ηλεκτριστεί, μόλις 2,8% αφορά αυτοπαραγωγή, και 50% της ισχύος έχει αλλάξει χέρια. Ο όγκος χωρίς ποιότητα: η ποσότητα κρύβει τη δομική αποτυχία.

4. Τα Κενά που Δεν Βλέπει Κανείς

Πέρα από τα γνωστά θεσμικά κενά (ηλεκτρικός χώρος, VNB, χρηματοδότηση), υπάρχουν τρία δομικά κενά που δεν αναλύονται επαρκώς στον δημόσιο διάλογο.

4.1 Απουσία Πλαισίου για Τοπικά Μικροδίκτυα

Δεν υπάρχει ειδικό θεσμικό πλαίσιο ή κίνητρο για ανάπτυξη τοπικών μικροδικτύων (island mode, αυτόνομη λειτουργία) από ΕΚ. Αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο για τα ελληνικά νησιά και τις απομακρυσμένες κοινότητες, όπου η ΕΚ θα μπορούσε να αποτελεί εναλλακτική στον αποδοτικό (αλλά ακριβό) εξηλεκτρισμό μέσω διασύνδεσης. Η αναφορά αυτή απουσιάζει τελείως τόσο από τον ν. 5037/2023 όσο και από το σχέδιο νόμου ΥΠΕΝ του Απριλίου 2026.

4.2 Carbon Credits ως Δεύτερη Ροή Εσόδων

Μία από τις βασικές αδυναμίες των ΕΚ — ιδίως σε αγροτικές περιοχές — είναι η εξάρτηση από μία μόνο ροή εσόδων (ενέργεια). Η αγορά εθελοντικών πιστωτικών μονάδων άνθρακα (Voluntary Carbon Market) προσφέρει μια δεύτερη, συμπληρωματική ροή εσόδων: μια ΚΑΕ αγροτικής κοινότητας μπορεί να συνδυάσει αυτοπαραγωγή ΑΠΕ με carbon farming (Soil Carbon, Grassland, αγροδασοπονία), παράγοντας credits πιστοποιημένα μέσω Verra/Gold Standard/Carbonmark.

Ένας ενδιάμεσος φορέας (carbon aggregator) μπορεί να συλλέγει και να πιστοποιεί credits για λογαριασμό πολλαπλών μικρών ΕΚ, μειώνοντας το κόστος πιστοποίησης μέσω οικονομιών κλίμακας. Παράλληλα, τα αγροφωτοβολταϊκά (ν. 4951/2022) δημιουργούν φυσική σύνδεση μεταξύ ΑΠΕ και αγροτικής γης, επιτρέποντας διπλές ροές εσόδων σε ενιαία εγκατάσταση. Αυτή η δυνατότητα δεν έχει αναγνωριστεί ακόμα ούτε στο νομοθετικό πλαίσιο ούτε στον δημόσιο διάλογο.

4.3 Απουσία Προστασίας από Εξαγορές

Το φαινόμενο εξαγοράς ΕΚ από funds αποτελεί ένα αδύναμο σημείο που κανένα νομοθετικό κείμενο δεν αντιμετωπίζει. Μια ΕΚ που πωλείται σε εταιρεία παύει *de facto* να λειτουργεί ως κοινοτικός φορέας, παρόλο που παραμένει εγγεγραμμένη ως τέτοια. Χρειάζονται ρυθμίσεις που να: (α) θέτουν ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής φυσικών προσώπων ή ΟΤΑ για τη διατήρηση του χαρακτήρα ΕΚ, (β) περιορίζουν τη μεταβίβαση μεριδίων σε μη τοπικούς φορείς πέραν ορισμένου ποσοστού, και (γ) υποχρεώνουν σε διαφάνεια δομής ιδιοκτησίας.

5. Ο Ρόλος του Ενδιάμεσου Φορέα

Η σύγκλιση όλων των παραπάνω — θεσμική πολυπλοκότητα, χρηματοδοτικό κενό, έλλειψη τεχνογνωσίας, κίνδυνος εξαγοράς — δείχνει ότι η επιτυχία των ΕΚ δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά στην ατομική πρωτοβουλία πολιτών ή στους ΟΤΑ. Απαιτεί την ύπαρξη έμπιστων, εξειδικευμένων ενδιάμεσων φορέων.

Ένας τέτοιος φορέας — όπως το Δίκτυο Ενεργειακής Πολιτικής — μπορεί να λειτουργεί σε τρία επίπεδα:

- Policy enabler: Παρακολούθηση νομοθεσίας, κατάθεση σχολίων σε διαβουλεύσεις, συνηγορία για αλλαγές πλαισίου (π.χ. ηλεκτρικός χώρος, κοινό ΟΠΣ, μικροδίκτυα).

- ▶ **Project enabler:** Turnkey υποστήριξη σύστασης ΚΑΕ/ΕΚΠ, αξιολόγηση σκοπιμότητας, σχεδιασμός χρηματοδότησης, εκπαίδευση ΟΤΑ και τοπικών φορέων.
- ▶ **Carbon & Finance aggregator:** Σύνδεση ΕΚ με αγορά εθελοντικών carbon credits, χαρτογράφηση ΕΣΠΑ/RRF ευκαιριών, σύνδεση με χρηματοπιστωτικούς φορείς.

Η διαφορά από την αγορά:

Ένας ιδιώτης ανάδοχος κατασκευάζει και εξέρχεται. Ένας ενδιαμέσος φορέας με ΚοινΣΕπ χαρακτήρα παραμένει στο πλευρό της κοινότητας για ολόκληρο τον κύκλο ζωής του έργου — και έχει κίνητρο να αποτρέψει τις εξαγορές, γιατί η αποστολή του δεν είναι η κερδοφορία αλλά η αποτελεσματικότητα του μοντέλου.

6. Προτάσεις Πολιτικής

Στον παρακάτω πίνακα συνοψίζονται οι προτεινόμενες παρεμβάσεις ανά ορίζοντα υλοποίησης.

Ορίζοντας	Παρέμβαση	Φορέας / Εργαλείο
Άμεσα	Αποκατάσταση προτεραιότητας ΕΚ στον ΑΔΜΗΕ — 10% ηλεκτρικού χώρου Περιοχών Επιτάχυνσης για ΕΚ	ΥΠΕΝ / Σχ. Νόμου 2026
Άμεσα	Πλήρης λειτουργία Virtual Net Billing — ρύθμιση εκκρεμοτήτων ΦοΣΕ/ΔΕΔΔΗΕ	ΡΑΕ / ΔΕΔΔΗΕ
Άμεσα	Αξιοποίηση 100 εκ. € ΕΤΠΑ για πρόσκληση ΕΚ — με κριτήρια αυτοπαραγωγής & ευάλωτων	ΥΠΕΝ / Επιχ. Προγράμματα
Μεσοπρόθεσμα	Θεσμικό πλαίσιο για τοπικά μικροδίκτυα από ΕΚ (island mode)	ΥΠΕΝ / ΡΑΕ
Μεσοπρόθεσμα	Κοινό αίτημα ΟΠΣ για πολλαπλούς μικρούς σταθμούς ΕΚ	ΔΕΔΔΗΕ / Σχ. Νόμου
Μεσοπρόθεσμα	Εθνικός ανακυκλούμενος χρηματοδοτικός μηχανισμός για ΕΚ (δάνεια, εγγυήσεις, επιχορηγήσεις)	ΤτΕ / ΕΤΕΑΝ / ΕΙΒ
Μακροπρόθεσμα	Δεσμευτικός εθνικός στόχος ισχύος ΕΚ σε συνάρτηση με Citizens Energy Package	ΥΠΕΝ / ΕΣΕΚ
Μακροπρόθεσμα	Ρυθμίσεις προστασίας από εξαγορές: ελάχιστο ποσοστό φυσικών/ΟΤΑ, όρια μεταβίβασης	Σχ. Νόμου / ΤτΕ
Καινοτόμο	Αναγνώριση carbon credits ΕΚ ως συμπληρωματικό εισόδημα — σύνδεση με αγροφωτοβολταϊκά	ΥΠΕΝ / ΥΠΙΑΑΤ

7. Συμπέρασμα

Η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Διαθέτει τον μεγαλύτερο αριθμό συσταθισών ΕΚ σε σχέση με την εγκατεστημένη ισχύ αυτοπαραγωγής — μια αναστροφή που αποτυπώνει δομική αποτυχία πολιτικής.

Το AccelerateEU (22/4/2026) δίνει πολιτική ώθηση και χρηματοδοτικό επιχείρημα. Η ευκαιρία είναι πραγματική — αλλά απαιτεί πολιτική βούληση στα σημεία που έχουν μείνει σκόπιμα αναλλοίωτα: ηλεκτρικός χώρος, VNB, χρηματοδότηση, προστασία από εξαγωγές.

Η ενεργειακή κοινότητα δεν είναι απλώς εργαλείο παραγωγής ενέργειας. Είναι **θεσμός κοινωνικής συνοχής, τοπικής ανάπτυξης και ενεργειακής δημοκρατίας**. Αν χαθεί αυτή η ουσία, χάνεται και ο λόγος ύπαρξής της.

Πηγές & Αναφορές

- [1] Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2026). AccelerateEU & Citizens Energy Package, 22/4/2026. Action Plan for Affordable Energy (2025): εξοικονόμηση έως 1.100 €/νοικοκυριό/έτος.
- [2] energypress.gr (Μάρτιος 2026). «Τίτλοι τέλους για τις ενεργειακές κοινότητες; Ήμισυ της ισχύος έχει αλλάξει χέρια και η τάση συνεχίζεται.»
- [3] Electra Energy et al. (Απρίλιος 2026). AccelerateEU: Σχέδιο 7 Σημείων για τις Ενεργειακές Κοινότητες. 21 συνυπογράφοντες οργανισμοί.
- [4] The Green Tank (Νοέμβριος 2024). Παρατηρητήριο Ενεργειακών Κοινοτήτων & Αυτοπαραγωγής.

Για το Δίκτυο Ενεργειακής Πολιτικής

Το Δίκτυο Ενεργειακής Πολιτικής είναι Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (ΚοινΣΕπ, ΓΕΜΗ: 188705461000) με εστίαση στη δίκαιη ενεργειακή μετάβαση. Δραστηριοποιείται ως policy & project enabler: συνδέει κοινότητες, ΟΤΑ, επιχειρήσεις και φορείς με τις εξελίξεις στην ενεργειακή αγορά. Παρέχει μελέτες, τεχνική υποστήριξη ΚΑΕ/ΕΚΠ, συνηγορία πολιτικής και εκπαίδευση.

energypolicynet.gr | info@energypolicynet.gr